

2.

Godność drugiego człowieka¹

I. PROSPEKT WARTOŚCI

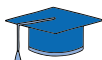
1.1. CEL OGÓLNY

Rozwój społeczny

1.2. CEL SZCZEGÓŁOWY

Aktywność w środowisku

1.3. CEL WYCHOWAWCZY

Uwrażliwienie na krzywdę i cierpienie drugiego człowieka

¹ „Objawienie chrześcijańskie rzuca nowe światło na tożsamość, powołanie i ostateczne przeznaczenie osoby i rodzaju ludzkiego. Każda osoba jest przez Boga stworzona, kochana i zbawiona w Jezusie Chrystusie, a realizuje siebie, nawiązując liczne relacje miłości, sprawiedliwości i solidarności z innymi osobami, podczas prowadzenia swojej wielorakiej działalności w świecie. Gdy działanie ludzkie dąży do propagowania godności i integralnego powołania osoby, poprawy jakości warunków jej egzystencji, spotkania i solidarności ludów i narodów, wówczas jest zgodne z zamysłem Boga, który nie przestaje nigdy okazywać swoim dzieciom dowodów miłości i opatrności”. KNSK 35.

1.4. PROPONOWANE TEMATY

- Na czym polega godność ludzka?
- Czy każdy człowiek zasługuje na szacunek?
- W czym wyraża się moja godność jako człowieka?
- Godność człowieka jest połączona z jego odpowiedzialnością.
- Czym jest przemoc szkolna? Po czym poznać, że ktoś padł jej ofiarą? Co zrobić, jeżeli nas dotyka?
- Czy jesteśmy ludźmi dobrymi i dobroć zaszczepiamy naszym dzieciom?

1.5. ZADANIA DLA UCZNIĄ, SAMOWYCHOWANIE

Normy

- Każdy człowiek ma niezbywalną godność.
- O godności człowieka nie świadczy jego stan posiadania materialnego i intelektualnego.
- Nie należy przyjmować biernej postawy wobec ludzkiej krzywdy.
- Każdy człowiek, ponieważ jest osobą, zasługuje na szacunek.

Zasady

- Szanuję każdego człowieka.
- Pomagam innym odkrywać ich godność.
- Nie okazuję nikomu pogardy i niechęci.
- Nie wykorzystuję innych do swoich celów i zadań.
- Nie dręcę i nie stosuję przemocy wobec swoich rówieśników z klasy.

1.6. ZADANIA DLA RODZICÓW

Normy

- Należy uczyć dzieci szacunku do każdego człowieka.
- Trzeba uwrażliwiać na niesprawiedliwość społeczną.
- Dziecko w każdym wieku ma taką samą godność jak rodzice.

² „Wśród wszystkich stworzeń człowiek posiada własną, niezwykłą godność. Jest «obrazem Boga», stworzonym i wezwanym do wspólnoty z Nim na wieczność. Objawia Boga zarówno na mocy faktu istnienia, jak i w całej przestrzeni świadomego i wolnego działania”. *Człowiek – osoba – płeć*, red. M. Wójcik, wyd. Fundacja Pomoc Rodzinie, Łomianki 1998, s. 255.

Zasady

- Szanuję własne dziecko.
- Dostrzegam wartościowe postawy w zachowaniu dziecka, uświadamiając mu, że to one świadczą o jego godności.
- Stwarzam sytuacje do wypełniania obowiązków, stosownie do wieku dziecka.
- Szanuję życie oraz pracę innych ludzi.
- Uświadamiam, że możemy nawzajem od siebie czerpać, uczyć się i rozwijać.
- Uwrażliwiam na godność własną i godność drugiego człowieka.

1.7. ZADANIA DLA SZKOŁY, WYCHOWAWCY

Normy

- Godność każdego ucznia jest jednakowa, niezależnie od jego umiejętności, talentów i wieku.
- Należy bronić godności uczniów dyskryminowanych przez klasę.
- Każdemu nauczycielowi i pracownikowi szkoły należy się szacunek i wdzięczność.
- Skupiam się na wzmocnieniu procesu integracji uczniów, tak by każde dziecko miało w szkole bliskich znajomych.

Zasady

- Organizuję z wychowankami akcje na rzecz osób, które w jakiś sposób zostały wykluczone ze społeczeństwa.
- Pomagamy osobom, które utraciły wiarę w swoją godność.
- Nie deprecjonuję, na forum klasy i szkoły, postaw innych nauczycieli oraz nie pomniejszam ich autorytetu.
- Pokazuję różnice pomiędzy ludźmi, a wszystkie te różnice są dużą wartością dla klasy, szkoły i każdej innej grupy, w której funkcjonujemy.

1.8. SPOSÓB REALIZACJI

Organizujemy aukcję prac fotograficznych lub plastycznych, a jeśli na terenie szkoły działa zespół – koncert charytatywny na rzecz bezdomnych (lub wykluczonych ze społeczeństwa w zależności od problemów występujących w konkretnej wspólnocie lokalnej). Najlepiej, aby sami uczniowie zaproponowali,

jakim ludziom z ich otoczenia trzeba przywrócić ich godność, pomóc zrozumieć, że ich los nie jest obojętny dla innych.

1.9. OSIĄGNIĘCIA, EFEKTY

Uczniowie potrafią patrzeć na drugiego człowieka przez pryzmat jego wartości, a nie stanu posiadania, sprawności czy uzdolnień. Szanują swoich kolegów i reagują na wszelkie przejawy przemocy w klasie. Uczniowie pomagają w nauce mniej zdolnym i mniej pracowitym kolegom.

1.10. ZAGROŻENIA

Istnieje ryzyko bierności i obojętności na ludzką krzywdę. Uczniowie okazują pogardę wobec innych ludzi, którzy nie spełniają ich kryteriów czy oczekiwań³. Dyskryminują słabszych i tych, którzy nie potrafią się obronić. Znęcają się fizycznie i psychicznie nad innymi, wykorzystując swoją przewagę fizyczną. Zdarza się bardzo często, że początkowe żarty przeradzają się w akty fizyczne typu schowanie plecaka. Uczeń nękany przez swoich rówieśników często ucieka w chorobę, aby nie uczęszczać do szkoły. Konsekwencją tego stanu rzeczy są niepowodzenia w szkole, które hamują postępy edukacyjne ucznia.

³ „Równocześnie wzrasta także świadomość szczególnej godności, jaka przypada osobie ludzkiej, ponieważ przewyższa ona wszystkie rzeczy, a jej prawa i obowiązki są powszechne i nienaruszalne. Trzeba więc, aby stało się dostępne człowiekowi wszystko to, czego potrzebuje on do prowadzenia prawdziwie ludzkiego życia [...]”. KDK 26.

II. PEDAGOG

2.1. TREŚĆ MATERIAŁU

Godność jest wartością społeczną ukierunkowaną na życzliwość, przyzwoitość, szacunek, a także na moralne zachowanie. Każdy człowiek zasługuje na szacunek własny i innych ludzi. Godność to wartość człowieczeństwa, przysługująca każdemu człowiekowi ze względu na sam fakt jego istnienia. Powinna ona przysługiwać wszystkim w tym samym, równym stopniu, bez względu na jakiegokolwiek zasługi lub zaniedbania, psychiczne zdrowie lub chorobę, czy też inne czynniki różnicujące ludzi.

2.2. LITERATURA WYBRANA Z KOMENTARZEM

Elżbieta Zubrzycka – doktor psychologii, autorka ponad dwudziestu książek dla dzieci, które pomagają dzieciom w radosnym rozwoju i przygotowaniu do radzenia sobie w codziennym życiu.

Opowiadanie pt. *Słup soli* autorstwa Elżbiety Zubrzyckiej porusza niezwykle ważny problem przemocy rówieśniczej w szkole oraz sposoby zapobiegania temu zjawisku. Książka uczy młodych czytelników o dzieleniu się swoimi problemami oraz że bierna postawa i milczenie nie prowadzi do pozytywnych

rozwiązań, a jedynie pomaga rozwijać się przemocą. Ukazuje sposób w jaki można się wspólnie zjednoczyć w grupie i przeciwdziałać atakom.

Co Ty! Chcesz robić to samo, co on? Nie jesteśmy gangiem! Nie bijemy dzieciaków! – powiedział zdecydowanym tonem Konrad z równoległej klasy. – Mój ojciec zawsze powtarza, żebyśmy nie bił innych. Ale dotychczas nie wiedziałem, jak można inaczej poradzić sobie z dręczycielem. A teraz wiem – trzeba mu pokazać, że jest sam i nikt go nie popiera.

– Że to, co robi, jest złe i powinien się wstydić – dodał Marek.

– Że nim gardzimy! – dorzucił ktoś. [...]

– Nie gardzimy nim, tylko jego zachowaniem. Człowiekiem nie wolno gardzić. Nawet się zastanawiam, czy Guz nie potrzebuje pomocy? Jest słabym uczniem. Chyba nikt mu nie pomaga w lekcjach.

– Jeszcze chcesz się nad nim litować? – zapytałem ze złością.

Piotrek też się zezłościł, aż się zaczerwienił.

– Nie! Nic nie usprawiedliwia jego zachowania i on natychmiast musi przestać tak postępować. Tak nie wolno. Ale z drugiej strony, jeśli zrozumiemy, dlaczego tak robi, może będziemy w stanie mu pomóc.

A właściwie – dlaczego on tak traktuje innych?

Wtedy odezwał się mój brat:

– Bo zamiast serca ma sople lodu. Uczucia w nim zamarzły. Może ktoś go kiedyś skrzywdził. Może jest bardzo, bardzo smutny albo zazdrości innym. Może ma w sobie dużo złości, bo coś ważnego się dzieje nie po jego myśli. A może jego także ktoś dręczy i on to sobie w ten sposób wyrównuje... Nie wiemy. Ale musi znaleźć inny sposób, by sobie poradzić ze swoimi uczuciami.

Dręczyciel Gustaw (Guz) znęca się nad nowym uczniem w szkole, którego popycha i poszturčuje. Sytuacji tej przygląda się inny nowy uczeń, lecz z obawy przed Guzem nie potrafi pomóc ofierze i boi się, że będzie następny. Martwi się, że będzie wyśmiewany. Na szczęście, znajduje wsparcie w starszym bracie, który przeprowadza z nim szczerą rozmowę na temat Guza i dręczenia. Uświadamia chłopcu, że brak reakcji i milczenie wcale nie oznacza sprzeciwu. Chcąc pomóc swemu młodszemu bratu i jego kolegom ze szkoły, organizuje

E. Zubrzycka, *Słup soli*,
Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne,
Gdańsk 2016, [b.p.].

tajne zebranie w domu i odtąd działają wspólnie. Uświadamia im, że nie można przyjmować biernej postawy wobec takich zachowań i nie należy się bać, trzeba też głębiej zrozumieć, dlaczego Guz tak się zachowuje. Stara się wyjaśnić chłopcom, dlaczego Guz jest dręczycielem i jakie czynniki mogły mieć wpływ na jego negatywne zachowanie.

Dzięki postawie życzliwości, szacunku, gotowości do niesienia pomocy drugiej osobie czy to w szkole, czy w rodzinie, przyczyniamy się do zmiany świata na lepsze, pogłębienia porozumień międzyludzkich. Każdy z nas posiada godność i w trosce o drugiego człowieka powinien szanować i starać się pielęgnować godność drugiej osoby.

III. NAUCZANIE RELIGIJNE

3.1. NAUCZANIE PAPIESKIE

[...] pogłębiona wrażliwość na godność ludzkiej osoby i na jej wyjątkowość, a także należny respekt dla decyzji sumienia stanowi niewątpliwie pozytywny dorobek współczesnej kultury. Wrażliwość ta, sama w sobie autentyczna, wyrażana jest na różne sposoby, mniej lub bardziej odpowiednie. Niektóre z nich jednak odchodzą od prawdy o człowieku jako stworzeniu Boga i Jego obrazie i dlatego muszą zostać skorygowane lub oczyszczone w świetle wiary.

VSpl 31.

Nowy człowiek od chwili poczęcia, a potem urodzenia, przeznaczony jest do tego, ażeby w pełni wyraziło się jego człowieczeństwo – ażeby się ono urzeczywistniło. [...] „Być człowiekiem” to podstawowe powołanie człowieka: „być człowiekiem” na miarę daru jaki otrzymał. Na miarę tego „talentu”, którym jest samo człowieczeństwo, a z kolei dopiero na miarę wszystkich talentów, jakimi został obdarzony. W tym znaczeniu Bóg chce każdego człowieka dla niego samego.

LdR 9.

W istocie, odwiecznie byliśmy obecni w Bożym zamyśle i odwiecznie umiłował nas jako osoby jedyne i неповtarzalne, wzywając każdego z nas jego własnym imieniem jak dobry pasterz, który „woła swoje owce po imieniu” (J 10,3).

ChL 58.

Zaakceptować drugiego, który cierpi, oznacza bowiem przyjąć na siebie w jakiś sposób jego cierpienie, tak że staje się ono również moim. Właśnie dlatego jednak, że staje się ono teraz cierpieniem podzielanym, że jest w nim obecny ktoś inny, oznacza to, że światło miłości przenika moje cierpienie.

SpS 38.

Franciszek, *Bezużyteczność*, Audiencja generalna, 26.06.2013, w: *Alfabet Franciszka*, oprac. P. Żyłka, Wydawnictwo WAM, Kraków 2013, s. 17.

Nikt nie jest beziemienny: wszyscy tworzymy i budujemy Kościół. Zachęca nas to także do refleksji nad faktem, że jeśli brakuje cegiełki naszego życia chrześcijańskiego, brakuje czegoś pięknemu Kościoła. Niektórzy mówią: „Ja z Kościołem nie mam nic wspólnego”, ale w ten sposób odpada cegiełka jednego życia z tej pięknej Świątyni. Nikt nie może sobie pójść, wszyscy musimy wносить w Kościół nasze życie, nasze serce, naszą miłość, naszą myśl, naszą pracę: wszyscy razem.

3.2. PISMO ŚWIĘTE

Jezus nawiązując do tego, rzekł: „Pewien człowiek schodził z Jeruzalem do Jerycha i wpadł w ręce zbójców. Ci nie tylko go obdarli, lecz jeszcze rany mu zadali i zostawiwszy na półumarłego, odeszli. Przypadkiem przechodził tą drogą pewien kapłan: zobaczył go i minął. Tak samo lewita, gdy przyszedł na to miejsce i zobaczył go i minął. Pewien zaś Samarytanin wędrujący, przyszedł również na to miejsce. Gdy go zobaczył, wzruszył się głęboko: podszedł do niego i opatrzył mu rany, zalewając je oliwą i winem; potem wsadził go na swoje bydło, zawiózł do gospody i pielęgnował go. Następnego zaś dnia wyjął dwa denary, dał gospodarzowi i rzekł: „Miej o nim staranie, a jeśli co więcej wydasz, ja oddam tobie, gdy będę wracał”. Kto z tych trzech okazał się według ciebie, bliźnim tego, który wpadł w ręce zbójców?” On odpowiedział: „Ten, który mu okazał miłosierdzie”. Jezus mu rzekł: „Idź i ty czyn podobnie!”.

Łk 10,30-37;
por. Dz 10,34.

3.3. KATECHIZM KOŚCIOŁA KATOLICKIEGO

Człowiek, ponieważ został stworzony na obraz Boży, posiada godność osoby: nie jest tylko czymś, ale kimś, jest zdolny poznawać siebie, panować nad sobą, w sposób dobrowolny dawać siebie oraz tworzyć wspólnotę z innymi osobami: przez łaskę jest powołany do przymierza ze swoim Stwórcą, do dania Mu odpowiedzi wiary i miłości, jakiej nikt inny nie może za niego dać.

KKK 357;
por. 225; 169.

IV. LITERATURA

Benedykt XVI, *Enc. Spe salvi*, Wydawnictwo M, Kraków 2007.

Człowiek – osoba – płeć, red. M. Wójcik, wyd. Fundacja Pomoc Rodzinie, Łomianki 1998.

Dziewiecki M., *Jak wygrać życie? Instrukcja obsługi*, wyd. Edycja Świętego Pawła, Częstochowa 2004.

Dziewiecki M., *Osoba i wychowanie. Pedagogika personalistyczna w praktyce*, wyd. Rubikon, Kraków 2003.

Franciszek, *Bezużyteczność*, Audiencja generalna, 26.06.2013, w: *Alfabet Franciszka*, oprac. P. Żyłka, Kraków 2013, s. 17.

Godność człowieka jako źródło wolności i praw jednostki. Konferencja międzynarodowa, Wrocław 8-10 kwietnia 1999 r., wybór i tłum. K. Complik, wyd. Uniwersytetu Wrocławskiego, Wrocław 1999.

Godność osoby ludzkiej, red. S. Kowolik, wyd. Fundacja Krzewienia Katolickiej Nauki Społecznej, Tarnowskie Góry 2003.

- Jan Paweł II, *Adh. Christifideles laici*, w: tegoż, *Dzieła zebrane*, t. 2, *Adhortacje*, Wydawnictwo M, Kraków 2006, s. 221-294.
- Jan Paweł II, *Enc. Veritatis splendor*, w: tegoż, *Dzieła zebrane*, t. 1, *Encykliki*, Wydawnictwo M, Kraków 2006, s. 453-526.
- Jan Paweł II, *List Gratissimam sane do rodzin z okazji Roku Rodziny 1994*, w: tegoż, *Dzieła zebrane*, t. 3, *Listy*, Wydawnictwo M, Kraków 2007, s. 366.
- Mazurek F.J., *Godność osoby ludzkiej podstawą praw człowieka*, Redakcja Wydawnictw KUL, Lublin 2001.
- Obrońca godności człowieka. Myśli Jana Pawła II w wyborze Jerzego Klechty*, red. J. Klechta, wyd. Księgarnia św. Jacka, Katowice 2007.
- Papieska Rada Iustitia et Pax, *Kompendium nauki społecznej Kościoła*, tłum. D. Chodyniecki, wyd. Jedność, Kielce 2005.
- Paszkowska T., *Formacja i godność*, wyd. Alleluja, Kraków 2004.
- Pismo Święte Starego i Nowego Testamentu. Biblia Tysiąclecia*, wyd. Pallottinum, Poznań 2012.
- Sobór Watykański II, *Konstytucja duszpasterska o Kościele w świecie współczesnym [Gaudium et spes]*, w: tegoż, *Konstytucje. Dekrety. Deklaracje*, wyd. Pallottinum, Poznań 2002, s. 526-606.
- Strzałkowska M., *Rady nie od parady, czyli wierszyki z morałem*, wyd. Czarna Owca, Warszawa 2007.
- Wzrastanie człowieka w godności, miłości i miłosierdziu*, red. M. Kalinowski, wyd. KUL, Lublin 2005.
- Zubrzycka E., *Słup soli*, Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne, Gdańsk 2016.

